

സഭയുടെ വിപുലീകരണം

യൈഹൃദയിലും ശേരുത്തിലും ജാതികളിലേക്കും

എത്തി, ഏ.ഡി. 35- 45 (പ്രവൃത്തികൾ 8-12)

1. ശമരൂത്യിലേക്കു വ്യാപിക്കുന്നു (8:1-25). - “യൈരുശലേമിൽ തുടങ്ങി” എന്നതു (ലുക്കാൻ 24:47) നിവർത്തിയായി. അവസാന അജ്ഞയിലെ ഭൂമി ശാസ്ത്രപരമായ തിരിവിനുള്ള സമയമായി (പ്രവൃത്തികൾ 1:8). എന്നാൽ മനുഷ്യതുടെ രോഷം വർദ്ധിക്കുന്നതുവരെ അതിനു നിർബ്യസ്യപൂർവ്വമായ ഒരു നീക്കം ഉണ്ടില്ല; ഏകക്കെൽക്കുടെ മനുഷ്യപദ്ധതികൾ ദൈവികപദ്ധതി യുമായി ഇടകലർന്നു കിടക്കുന്നതായി കാണാം. കുലപാതകികളുടെ ദാഹം സ്വർത്ഥമാനന്നിന്നേ മരണംകൊണ്ടും ശമിച്ചില്ല. അതു രക്തദാഹിക ഭൂടു ആരംഭം കുറിക്കുന്ന പ്രവൃത്തിയേ ആയിരുന്നുള്ളൂ. കഴിഞ്ഞ ഉപദേവ അഞ്ചലും വശപ്പെടുത്തുന്നതായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ പരീശമാരും സദുക്കു രൂം, പുരോഹിതമാരും ജനങ്ങളും ശ്രദ്ധാവാദം സഭയുടെ നേർക്കുതിരിഞ്ഞു. മലമോ സുവിശേഷത്തിന്നേ തീജാല കെടുത്തുകയായിരുന്നില്ല; മറിച്ച് അതു പുതിയ സമലങ്ങളിലേക്കു വ്യാപിക്കുമാറാക്കി. അപ്പോസ്റ്റലമാർ, യെരു ഗഘേമിൽ തന്നെ, താമസിച്ചു. ചിതറിപ്പോയ ശിഷ്യമാർ പലരും സുവിശേഷ കമാരായി, യൈഹൃദയ ശമരൂ എന്നിവിടങ്ങളിൽ പ്രസംഗിച്ചുകൊണ്ടു. വേലകാർത്തിൾ, ഒരാളു മാത്രം, ബന്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഏഴു ശുശ്രൂഷ ക്ലാസിൾ ഒരാളായ, ഫിലിപ്പോൾ, ശമരൂയിൽ ചെന്നു സുവിശേഷം പ്രസം ഗിച്ചു. അറുന്നുറു വർഷത്തേക്ക് ശമരൂക്കാരെ പ്രത്യേകജനമായി കരുതിയിരുന്നു. അതിലോരു കരുതലൂദായിരുന്നു. അവർ യൈഹൃദയമാരോ ജാതികളോ ആയിരുന്നില്ല, പക്ഷെ അനേകാനും വീടിൽനിന്നു പകുതി-വഴിയിലായിരുന്നു. ഫിലിപ്പോ സിന്റേ പ്രവർത്തനത്തിന്നേ സ്വഭാവം എത്താപെന്തകൊസ്തു¹ നാളിലെ അതുപരമായിരുന്നു. ആ പ്രദേശത്തെ നിരവധി ന്യാതീ പുരുഷമാർ യേശുവിൽ വിശ്വസിച്ചു, ഇപ്പോൾ യേശുവിന്നേ ശിഷ്യൻ പ്രസംഗിച്ചു പുർണ്ണസ്വാഭിശേഷം കേട്ടു വിശ്വസിച്ചു. കുപ്പസിലും ആഭിചാരകകാരനായിരുന്ന, ശിമോനും, അവിടെ പരിവർത്തനം ചെയ്തവർിൽ ഒരാളായിരുന്നു. ഫിലിപ്പോൾ സുവിശേഷം പ്രസംഗിക്കയും വീരുപവൃത്തികൾ ചെയ്യുകയും ചെയ്തു, പക്ഷെ ആ അതഭുതവരും മറ്റുള്ളവർക്കു പകർന്നു കൊടുക്കുവാനുള്ള കഴിവ് അവനില്ലായിരുന്നു. ആ ശക്തി അപ്പോസ്റ്റലമാർക്കു മാത്രമെ ഉായിരുന്നുള്ളൂ. ശമരൂക്കാരുടെ അടുക്കൽ സുവിശേഷം എത്തി എന്ന അനിവു മതിയായിരുന്നു അപ്പോസ്റ്റലമാർക്ക് അവിടെ എത്തുവാൻ. പരതാസും യോഹനാനും പോയി, ഫിലിപ്പോസിന്നേ വേല കു തൃപ്തരായി, ശിഷ്യമാർക്കു പരിശുഭാത്മാവു ലഭിക്കേതിനു അവർ അവരുടെമേൽ കൈവെച്ചു. ആഭിചാരകകാരനായ ശിമോനിലേക്കു അവൻ്നേ പഴയ ആഗ്രഹം മടങ്ങിവന്നു, താൻ ആരുടെയെ കിലും മേൽ കൈവെച്ചാൻ അവർക്കു പരിശുഭാത്മാവു ലഭിക്കേതിനുള്ളൂ.

വരം നല്കേക്കണമെന്നു പറഞ്ഞു അപ്പോസ്റ്റലുമാരുടെ കാല്പക്കൽ പണം കൊടുവന്നു വെച്ചു, അവരെ ആ പാപത്തിനു അപ്പോസ്റ്റലുമാരിന്നിനു അവനു കർശനമായ ശാസനയും ലഭിച്ചു. അനുമതത്ര ഇന്നുവരെ പിരാ കമൊറുടെ പദവികൾ പണ്ടത്തിനു വാങ്ങുവാൻ ശമിക്കുന്നവരെയെല്ലാം ശിമോനെ പോലെ, എന്നു പറഞ്ഞുവരുന്നു.

2. ഷണ്സംഗ്രഹി പരിവർത്തനം (8:26-40). - ഐത്യോപ്യരാജത്തിയായ, കനകയൈടെ ഷണ്സംഗ്രഹി, തന്റെ യെരുശലേം തീർത്ഥാടനം കഴിഞ്ഞുവരുന്ന വഴിയായിരുന്നു. ഗസക്കുള്ള മാർഗ്ഗത്തിലേക്ക് ദേവം ഫിലിപ്പോസിനെ അയച്ചു. അവർ വഴിയിൽ കുമുട്ടി. ഉദ്യോഗസ്ഥൻ യെശൂപെപ്പചനം വായിച്ചുകൊണ്ടുന്നു, ഫിലിപ്പോസിനെ അതിനെ വിശദീകരിക്കുവാൻ ക്ഷമിച്ചു. ഫിലിപ്പോസ് യെശൂവിനെകുറിച്ചുള്ള സുവിശേഷം അറിയിച്ചു. തന്റെലുമായി ഷണ്സംഗ്രഹി സ്നാനം ആവശ്യപ്പെട്ടു. തേരെ നിർത്തുവാൻ കല്പിക്കുകയും, അവർ രൂപേരും അടുത്തുള്ള തടാകത്തിൽ ഇറങ്ങി, ഫിലിപ്പോസ് ഷണ്സംഗ്രഹണ സ്നാനപ്പെടുത്തി, അവൻ പുതുതായി കത്തിയ വിശാസ തത്തിൽ സന്തോഷിച്ചു തന്റെ വഴിക്കുപോയി. അവൻ ജാതിയിൽപ്പെട്ടവനായിരിക്കാൻ സാധ്യതയും. അങ്ങനെന്നെങ്കിൽ, അതു ജാതികളുടെ ലോകത്തിലേ ക്കുള്ള രഹസ്യമാറ്റമായിരുന്നു, അതു യെരുശലേമിൽ സാധീനം നേരും ചെലുത്തിയില്ല കാരണം അതു നിർജ്ജനപ്രേരണത്തു സംബന്ധിച്ചതാണ്, അതുമായി ബന്ധമുള്ള സാമുහ്യമായ ഒന്നുമില്ലായിരുന്നു, യെരുശലേമിൽ ആ സമയത്തു അതെത്തുവാനും ഇടയില്ല. അവൻ ഒരു യവനയെഹു ദനായിരിക്കാനാണ് കൂടുതൽ സാധ്യത, അവരിൽ പലരും, നെഹഹമ്മാവിനെ പോലെ, ജാതികളുടെ ഭേദത്ത് പരിയ ഉദ്യോഗം നോക്കുന്നവരായിരിക്കും. ഫിലിപ്പോസ് കൈസരുത്തിലേക്കു പോയി, അനേകം വർഷങ്ങൾക്ക് ശേഷം നാം അവനെ അവിടെ വെച്ചു വീം കാണും.

3. ശാലിഖരി പരിവർത്തനവും (പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങളും (9:1-30). - പെരെതകാസ്തുനാളിനുശേഷം ക്രിസ്ത്യാനിതു ചരിത്രത്തിൽ നടന്ന ഏറ്റവും പ്രധാന സംഭവമായിരുന്നു ശാലിഖരി പരിവർത്തനം. ആ സംഭവം നമോടു മുന്നു പ്രാവശ്യം പറയുന്നു: ലൂക്കാസ് (പ്രവൃത്തികൾ 9), പ്രാലോസ് യെഹുദജനക്കുട്ടനേതാടു (പ്രവൃത്തികൾ 22), പ്രാലോസ് വീം അശ്രിപ്പാവിനോടു (പ്രവൃത്തികൾ 26). മറ്റൊരാരു അപ്പോസ്റ്റലുനേക്കാളും, പ്രാരംഭ സദയിൽ അപ്പോസ്റ്റലുനായ പ്രാലോസ് നല്ലാരു പ്രതികരായ നല്കുന്നു. ഒരുപെക്ഷ പ്രാലോസിൽ ദൈവശാസ്ത്രം നിർദ്ദേശങ്ങളാൽ സംയോജിപ്പിച്ചതാകാം - ലൂക്കോസിൽ സുവിശേഷവും അപ്പോസ്റ്റലപ്രവൃത്തികളും - പുതിയനിയമത്തിലെ ഒന്നു-പകുതി എഴുത്തും നടത്തിയിരിക്കുന്നതു പ്രാലോസ് ആണ്.

മുന്നാമത്തെ ഉപദേവം യെരുശലേമിൽ പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ട സാഹചര്യത്തിലായിരുന്നു നാം പ്രാലോസിനെ വിട്ടുപോന്നത്. അതിൻറെ കേന്ദ്രം അവനു യിരുന്നു. അവൻ ചെയ്തതെല്ലാം ശക്തിയോടെയായിരുന്നു ചെയ്തത്. സുവിശേഷം മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിലേക്കു വ്യാപിക്കുന്നതുവരെ പ്രവർത്തിക്കുവാൻ ദേവം അവനെ അനുവദിച്ചു; എന്നാൽ അവൻ തന്റെ അസഹിഷ്ണുത ദമസ്കൊസിലേക്കു വ്യാപിപ്പിക്കുവാൻ ശമിച്ചു പോകുന്ന വഴിയിൽ, ദേവം അവനെ പിടിച്ചു. അവനെ ഒരു സുവിശേഷകനും സാക്ഷിയുമാക്കുവാൻ യേശു വ്യക്തിപരമായി അവനു പ്രത്യുക്ഷനായി (പ്രവൃത്തികൾ

26:16), അതായൽ, ഒരു അപ്പോസ്റ്റലുന്നക്കുവാൻ; അവനെ കണ്ണുകാഴ്ചയി സ്ഥാത്തവനായി, ദമസ്ക്കാസിലേക്ക് അയച്ചു, അവിടെ, മുന്നു ദിവസതെത്തുപബാസത്തിനും പ്രാർത്ഥനക്കും ശേഷം, കുടുതൽ ഉപദേശം കേൾക്കു ചൂഡാം, അനന്ത്യാധികാരിയായി ഒപ്പതാം അഭ്യാധികാരിയും ചേർത്തു വായി ചൂഡാം, അവൻ ഉടനെ തന്നെ ദമസ്ക്കാസിൽ പ്രസംഗിച്ചു തുടങ്ങിയതായി നമ്മക്കു മനസിലാക്കാം; മുന്നു വർഷം അറബിയിലും പോയി; ദമസ്ക്കാസിലേക്കു മടങ്ങിയത് താൻ ഉയർത്തിവിട്ട് ഉപദേശക്കാടുകളും നേരിട്ടുന്നതിനായിരുന്നു; എന്നാൽ രക്ഷപ്പെട്ട് ദയവുശലേമിലേക്കു പോയി, അവിടെ ബറ സ്ഥാപിനാൽ അവിശന്തരായ ചില ശിഷ്യരാരെ പരിചയപ്പെട്ടു; ദയഹൃദ ഓരുടെ ഗുഡാലോചനയും ദൈവദർശനവും നടക്കുന്നതുവരെ അവൻ ദയരൂതെന്നും ദയവുശലേമിൽ പ്രസംഗിച്ചു (പ്രവൃത്തികൾ 22:17-21) അവനെ പിന്ന ജനസ്ഥലമായ തർസസാസിലേക്ക് അയച്ചു. പാലോസ് എവിടെ പോയോ അവിടെ എല്ലാം അവൻ ഒരു പ്രവർത്തകനായിരുന്നു; എന്നാൽ എതാനും വർഷത്തേക്ക് അവൻറെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ മുടുപടമിട്ടു മറച്ചിരുന്നു.

4. ജാതികളിലേക്കുള്ള മാറ്റം. - A. പത്രാസ് മുഖാന്തരം; കൊർന്നെ ലോപാസിംഗ് പരിപര്മ്മതനും (10). - ഇപ്പോൾ നാം സംഭവത്തിന്റെ പുതിയ പഴിത്തിരിവിലെത്തിയിരിക്കുന്നു. സഭ ശ്രദ്ധവുപ്രായത്തിലെ കെട്ടുകൾ അറുത്ത് കളയേണ്ടിയിരുന്നു. ദയഹൃദമാരും ജാതികളും തമിലുായി രൂന വിടവ് ദയഹൃദമാരും ശമരുക്കാരും തമിലുായിരുന്ന വിടവിനെ ക്രാൾ കുടുതൽ ആഴത്തിലുള്ളതും വിസ്തൃതവുമായ ഒന്നായിരുന്നു. എന്നാൽ അതിനു ഒരു പാലം പണിതിരിക്കുന്നു. ദൈവം ശാന്തമായി അനേ കാനും ഹൃദയങ്ങളെ സംഭവത്തിനായും വലിയ യുഗങ്ങൾക്കായും സാധാ രണ ഒരുക്കുന്നു. അതു ഇവിടെയും അങ്ങനെയായിരുന്നു.

a. കൊർന്നെലോപ്പാസിനെ തയ്യാറാക്കൽ. - പാലസ്തീൻറെ തലസ്ഥാനമായ, കൈസരുയിൽ, റോമാ ശതാബ്ദിപനായിരുന്നു കൊർന്നെലോപ്പാസ്. അവൻ പരിചേരം എൽക്കാത്ത ജാതിയിൽപ്പെട്ടവനായിരുന്നെന്നും, ദൈവവിശാ സിയും; ഭക്തിയുള്ളവനും, നേരുള്ളവനും, യർമ്മം കൊടുക്കുന്നവനും ആയിരുന്നു. കടൽകരയിലെ യോപ്പയിലേക്ക് ആളുയച്ചു, ശിമോൻ പത്രാസിനെ വരുത്തുവാനും അവൻ നിന്നോടു രക്ഷാമാർഗ്ഗം ഉപദേശിക്കുമെന്നും ദർശനം ഉം യി.

b. പത്രാസിനെ തയ്യാറാക്കൽ. - ശമരു വിട്ട് ദയവുശലേമിൽ മടങ്ങിവ നേപ്പാഴായിരുന്നു നാം പത്രാസിനെ വിട്ടുപോന്നത്. പിന്ന നാം അവനെ ലുഡിയായിൽ കാണുന്നു, അവിടെ അവൻ ഏതേന്നെന്നും സുഖപ്പെടുത്തുന്നു. പിന്നെ, തബീം മരിച്ചപ്പോൾ, അവനെ യോപ്പയിലേക്കു വിളിപ്പിച്ചു. അവിടെ അവൻ തബീംമയെ ഉയർപ്പിച്ചു; അവിടെവെച്ചാണ് കൊർന്നെ ലോപാസിംഗ് ഭാസമാർ അവനെ കാണുന്നത്. എന്നാൽ, പത്രാസിനെയും, കുടു സംഭവത്തിനായി ഒരുക്കിയിരുന്നു. ഒരു മനുഷ്യനെയും അശ്രൂവങ്ങോ മലിനനോ ആയി കണക്കാക്കരുതെന്നു സ്വർഗ്ഗത്തിൽനിന്നു ഒരു ദർശന തന്നാൽ പത്രാസിനെ പറിപ്പിക്കയും, കൊർന്നെലോപ്പാസിംഗ് ഭവനത്തിലേക്കു പോകുവാൻ ആത്മാവു ഉത്തേജിപ്പിക്കയും ചെയ്തിരുന്നു. കൊർന്നെലോപ്പാസ് തന്റെ ഭവനത്തിൽ ചാർച്ചക്കാരെയും സ്നേഹിതമാരെയും വിളിച്ചുവരുത്തി.

പാത്രാസ് അവരോടു പ്രസംഗിച്ചു, അവരെ കൈക്കൊടു, സ്നാനം ഏറ്റു, അവർ സാധിൽ പ്രവേശിച്ചു.

c. കേസ് പ്രതിരോധിച്ചു. - യെരുശലേമിലെ കർക്കശരായ യെഹൂദ ക്രിസ്ത്യാനികൾക്ക് അത് അപരപ്പിക്കുന്ന സംഭവമായിരുന്നു. അശ്വർമ്മി കളെ മതപരവും സാമുഹ്യവുമായ അവരുടെ ചടങ്ങുകളിൽ പങ്കടക്കുന്നു. അശ്വർമ്മി കുന്നത് അവരുടെ വിശ്വാസപ്രമാണങ്ങളുടെ സീരീസിനുന്നതാണ്, പിന്നെ, പാത്രാസ് യെരുശലേമിലേക്കു മടങ്ങിപ്പെടുവാൻ, പിവരം അറിയു വാൻ അവരെ വിജിപ്പിച്ചു. ദൈവം അതിനുള്ള ഉത്തരം നല്കി. സാധാരണ ക്രമത്തിനു വിപരീതമായി, ആര്ഥാവു, സ്നാനത്തിനു മുൻപായി, കൊർന്ന ലോധാസിഞ്ച് ഭേദത്തിലുള്ളവരുടെമേൽ വന്നു, അതു അവരെ സീരീസി കേരി തിനുള്ള ഉറപ്പിനായിരുന്നു. അതു “ജാതികളുടെ പെണ്ണെക്കാസ്ത്” ആയിരുന്നു എന്നു പറയാം; പുതിയ സംരംഭത്തിനു ദൈവമുട്ടെ ലഭിച്ചു, പിന്നെ, അതു സഭ മുഴുവനും, സന്തോഷത്തോടെ അംഗീകരിക്കയെങ്കിലും ചെയ്തു.

B. യവനമാരിൽകുടെ (11:19-30). - ഈതല്ലാം സംഭവിക്കുന്നേം, ദൈവം തന്റെ സഭയെ ജാതികളുടെ ലോകത്തെക്കു കടക്കേതിനു രൂക്ഷകയായിരുന്നു. പാലോസിഞ്ച് ഉപദേവതാൽ ചിത്രിപ്പോയവർ സുവിശേഷം അനേകംകൂടുതൽ, ഹായൻകൂടു, കുപ്പൊൻ ദീപ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ എത്തിക്കു യും. ആദ്യം അവർ യെഹൂദമാരോടു മാത്രമാണ് സുവിശേഷം പ്രസംഗിച്ചു. എന്നാൽ യവനമാർ സകല വർഗ്ഗീയ അതിർവരംഗുകളും ലഭിച്ചു, ജാതികളിലേക്ക് സുവിശേഷം എത്തിക്കുന്നതായി യെരുശലേമിൽ അറിവു കിട്ടി. ഉടനെ അവർ, യവനനായിരുന്ന ബർന്നബാസിനെ, അനേകാക്കുയി ലേക്ക് അയച്ചു.

a. ഒരു പുതിയ കേന്ദ്രവും ഒരു പുതിയ അഭ്യക്ഷനും. - ബർന്നബാ സിനു തന്റെ ജോലി ചെയ്യുന്നതിനുള്ള അനുവാദം മാത്രമല്ല ലഭിച്ചത്, തർജ്ജും സിൽ പോയി ശാലിനെ കാണുവാനും അവരെ നിയോഗിച്ചിരുന്നു. യെരുശലേമിലെ ശിഷ്യമാർക്ക് ആദ്യം ശാലിനെ പരിചയപ്പെടുത്തിയത് ബർന്നബാന്ന് ആശാനന്നു ഓർമ്മിക്കുമല്ലോ; “ആദ്യം പാലോസിനെ കൈ ത്തിയ” ബഹുമതി ഒരു പക്ഷ അവനായിരിക്കാം. ഒടുവിൽ അവനുവേ ന്യമലവും സ്ഥലത്തിനുവേ ആളെയും കൈ ത്തി. ആസ്യയിലെ സംസ്കാരത്തി നേര്യും ജനസംഖ്യയുടേയും വലിയ കേന്ദ്രമായിരുന്നു അനേകംകൂടു; പാലോസ്, സഭയിലെ ഏറ്റവും ശക്തനും, സാധ്യനിവുമുള്ള ആളായിരുന്നു. അനേകാക്കുയിൽ എത്തിയതോടെ, പാത്രാസും യെരുശലേമും പശ്ചാത്യലത്തിലേക്കു മാറി; പാലോസും അനേകാക്കുയും മുൻപന്തിയിലേക്കു വന്നു. ഒരു പുതിയ കേന്ദ്രവും പുതിയ അഭ്യക്ഷനും ഉടലെടുത്തു, രും ലോക-വ്യാപക സുവിശേഷികരണത്തിനു യെരുശലേമിനെക്കാജും അവിശ്വാസിക്കാജും യോജിച്ചതായിരുന്നു.

b. പുതിയ പേര്. - “ശിഷ്യമാർക്ക് ആദ്യം അനേകാക്കുയിൽ വെച്ചു ക്രിസ്ത്യാനികൾ എന്നു പേരുംയി”² എന്നതു പ്രാധാന്യത്തോടെ പറഞ്ഞതിനിക്കുന്നു. ആ പേര് യെരുശലേമിൽ ആരംഭിക്കുന്നതു പ്രയാസമായിരുന്നു. അവിശ്വാസിക്കു യെഹൂദമാരെ തിരിച്ചറിയുവാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നുള്ളൂ. അനേകാക്കുയിൽ ജാതികളിൽനിന്നുള്ളവരായിരുന്നു ശിഷ്യമാ

രായിതീർന്നത്. അവൻ പെട്ടെന്നു ദയപൂദമാരിൽനിന്നും ജാതികളിൽനിന്നും വ്യത്യാസമുള്ളവരായിതീർന്നു. പേര് ആവശ്യമായതും ശരിയായതുമായി രുന്നു.

5. നാലാമത്തെ ദയപൂദ ഉപദേവം. - പാലാസിഞ്ച് മിഷ്ണണി യാത്ര തുടങ്ങുന്നതിനുമുൻപ്, ദയരൂഗലേമിലെ കാര്യങ്ങളെകുറിച്ച് ലുക്കാസ് ഒരു എത്തിനോട്ടം കുടെ നമുക്കു നല്കുന്നു. ബേത്തലഹേമിലെ ശിശുക്കളെ കൊന്ന ഫൈറോഡാവിഞ്ചേ കൊച്ചുമകനും, യോഹനാൻ സന്നാപകൻ്റെ തല ചേരിച്ചു, ഫൈറോഡാവിഞ്ചേ ശ്രേഷ്ഠകാരനുമായിരുന്ന ഫൈറോഡാവ് അഗ്രിപ്പാ പ് I, ഫൈറോഡാവുമാരുടെ തനിസ്വാവപ്രകാരം, രക്തം ചൊരിയിച്ചു ഉപദേവം അഴിച്ചുവിടു. അപ്പോസ്റ്റലപന്നായിരുന്ന ധാക്കാബ് അവനാൽ രക്തസാക്ഷി യായി (മത്താ. 20:22). അതേ വിധി കാൽക്കു പബ്ലിക് തടവിൽ കഴിയുക യായിരുന്നു, സഭയുടെ പ്രാർത്ഥനയാലും ദൈവദൃതൻ്റെ ശുശ്രൂഷയാലും അവൻ മോചിതനായി, അവനെ അനേക വർഷത്തെ ശുശ്രൂഷകായി ഉപ ദയാഗിക്കുന്നും ചെയ്തു. മാരകമായ രോഗം ബാധിച്ചു ഫൈറോഡാവു മരിച്ചു (എ.ഡി. 44); “എന്നാൽ ദൈവവചനം മേൽക്കുമേൽ വ്യാപിച്ചു വർദ്ധിച്ചു വന്നു.”³

കുറിപ്പുകൾ

¹പ്രവൃത്തികൾ 2-ൽ പെറേതക്കാസ്തിൽ നടന്ന അതിടുത്തെത്ത അവലോകനം നട ത്തുക. ²പ്രവൃത്തികൾ 11:26. ³പ്രവൃത്തികൾ 12:24.